

Tielinjan inventointi 5-tiellä Juvalla välillä Nuutilanmäki -Vehmaa

Timo Sepänmaa

Sisällys:

1. Johdanto
2. Työn toteutus
3. Inventoitujen alueiden tarkastelua
 - 3.1. Hatsolan risteys - Savonlinnan tien risteys
 - 3.2. Pekurilan seutu
4. Yhteenveto

Liitteet:

I	Kohde 111, Juva, Pekurila, Kilpolankoski A	tarkastuskertomus
II	Kohde 131, Juva, Pekurila, Kilpolankoski B	tarkastuskertomus
III	peruskarttaliite 1:20 000 suunniteltu tielinja ja inventointikohteet	

1. Johdanto

Allekirjoittanut sai tehtäväkseen TVL:n Mikkelin tiepiiriltä 5-tien uuden suunnitellun tielinjan muinaisjäännösten inventoinnin Juvalla välillä Nuutilanmäki - Vehmaa. Kustannukset maksoi työn teettäjää.

Suunniteltu tielinja on pituudeltaan n. 20 km ja kulkee pääpiirteissään vanhan tielinjan tuntumassa. Jyrkimpien mutkien loivennukset kuitenkin siirtänevät tielinjaa paikoin n. 400 m päähän vanhasta linjasta. Käytettävissäni oli tiemestari Pekka Hämäläiseltä saamani yleissuunnitelmakartta mittakaavassa 1:20 000, johon vaihtoehtoiset linjaukset oli merkitty.

Ennen inventointia tehtiin Juvalla heinä - syyskuussa 1994 Savonlinnan maakuntamuseon toimesta muinaisjäännösinventointia, mutta tielinjan alue jätettiin tästä erilleen. Tässä raportissa mainitut muinaisjäännösten numerot viittaavat Juvan inventointikertomuksen numerointiin. Ko. inventointikertomus ei kuitenkaan tätä kirjoitettaessa ole valmistunut.

2. Työn toteutus

Ennen maastotöitä inventointi aloitettiin kartta-analyysillä. Tämän perusteella tarkasteltiin mitkä alueet suunnitellulla tielinjalla olisivat otollisimpia eri tyyppisten muinaisjäännösten kannalta. Tässä inventoinnissa keskityttiin esihistoriallisiin muinaisjäännöksiin, mutta tarkoitus oli huomioida myös vastaan tulleet historiallisen ajan muinaisjäännökset.

Otollisimmilta alueilta kartta-analyysin perusteella vaikuttivat toisaasta Kilpolanjoen seutu Pekurilassa, toisaasta kolmisen kilometriä pitkä pätkä Hatsolan risteuksen ja Savonlinnan tien risteuksen välillä. Kummallakin alueella, mutta etenkin jälkimmäisellä on pyyntikulttuurien asuinpaikkojen kannalta lupaavaa muinaista ranta-aluetta ja hiekkamuodostumia. Muu osa tielinjasta todettiin alustavasti vähemmän lupaavaksi.

Maastotyöt tehtiin ajalla 20.-23.9.1994. Työssä keskityttiin lupaavimmilta vaikuttavien alueiden inventointiin. Muinaisjäännöksiä, nimenomaan asuinpaikkoja etsittiin koekuoppittamalla ja tienleikkauksia ja muita maanpinnan rikkoutumia tarkastamalla. Myös moreeniharjanteilla sijaitsevien, ilmeisen vanhaa perua olevien talojen ympäristöä inventoitiin. Tämän tyyppisiltä alueilta tunnetaan itäisemmästä Savosta runsaasti kuppikiviä ja Juvan ainoa kiinteä rautakautinen muinaisjäännös Hännilän Kansalassa (kohde 74) sijaitsee saman tapaisella alueella. Näitä "mäkitaloja" olivat Saksala, Palopelto, Häkkilä, Sopukka ja Pöllä. Muinaisjäännöksiä näiltä alueilta ei kuitenkaan tavattu. Lisäksi Kuoppakangasta Huhtilammen pohjoispuolella inventoitiin sen varalta, että paikannimi viittaisi esim. pyyntikuoppiin. Ainakaan tielinjan tuntumassa ei mainittavia kuoppia kuitenkaan ole havaittavissa.

Kiinteitä muinaisjäännöksiä tai hajalöytöjä ei tielinjan alueelta ennen inventointia tunnettu. Kuitenkin Pekurilasta löytyi ennen tielinjainventointia kivistä asuinpaikka noin 200 metriä pohjoiseen suunnitellulta linjaukselta (kohde 111). Samalta seudulta, mahdollisesti juuri toteutettavalta tielinjalta löytyi tielinjainventoinnin yhteydessä ajoittamaton hiomakivi, mutta tämän yhteydessä ei todettu kiinteää muinaisjäännöstä (kohde 131). Näistä jäljempänä.

3. Inventoitujen alueiden tarkastelua

3.1. Hatsolan risteys - Savonlinnan tien risteys

Murosen ja Vihotun pienien järvien koillispuolitse kulkeva mainittuihin järviin rajoittuva harju (Kirkkoharju -Pöytäkanas) tarjoaa päällisin puolin lupaavat puitteet kivikautisten asuinpaikkojen kannalta. Suunnitellulla tielinjalla lupaavimmat alueet ovat kuitenkin hiekanoton ym. rakentamisen tuhoamia. Ei havaintoja muinaisjäännöksistä.

Jukajärven ympäristössä Myllyjoen varsi varsinkin Myllykoskesta alaspäin on asuinpaikkojen kannalta varsin lupaavalta vaikuttavaa hiekkakangasta. Myllyjoen seudulla oleva hiekkakangas on varsin tasaista, loivasti itään viettävää. Jukajärven luoteispuolella on havaittavissa ainakin kolme selvää muinaista rantatörmää, peruskartalta arvioiden 105, 106 ja 107,5 m:n korkeuksilla. Ajoituksia näille muinaisrannoille ei ole, mutta 105 m:n korkeudella on useita kivikautisia asuinpaikkoja Jukajärven ympäristössä. Etenkin Myllykosken pohjoispuolella kulkevan tielinjavaihtoehdon aluetta inventoitiin tarkkaan, mutta mitään muinaisjäännöksiä ei seudulta tavattu. Lähin muinaisjäännös alueella on Repomäen koillislupeessa oleva kivikautinen asuinpaikka (kohde 109), joka sijaitsee n. 700 m:n päässä suunnitellulta linjaukselta kaakkoon Jukajärven lounaispuolitse kulkevan tien varressa. Lisäksi Myllylahden talosta n. 130 m luoteeseen löytyi palanut luunsiru muinaisen rantatörmän päältä hiekkakankaalta, n. 105 m:n korkeudelta (kohde 128). Tämä saattaa viitata, että jossain lähistöllä on asuinpaikka, mutta sellaista ei kuitenkaan havaittu. Paikka sijaitsee n. 150 m tielinjasta etelään.

Ko. alueelta ei siis ole havaintoja, jotka mielestäni vaikuttaisivat tienlinjan kulkuun.

3.2. Pekurilan seutu

Tielinjalla tai sen tuntumassa havaittiin yksi kivikautinen asuinpaikka (kohde 111) ja yksi ajoittamaton hajalöytöpaikka (kohde 131). Näistä on ohessa tarkastuskertomukset.

Lisäksi nykyisen tielinjan eteläpuolella on Helena Taskisen vuonna 1984 inventoima pyyntikuoppa (kohde 5). Vuoden -94 inventoinnissa alueella todettiin lisää pyyntikuoppia. Tällä kohdalla tielinja kuitenkin siirtynee pohjoisemmaksi, joten pyyntikuopat eivät aiheuta jatkotoimia.

Kilpolanjoen koillispuolella, 5-tien luoteispuolella on 1. maailmansodan aikaisia juoksuhautoja. Nämä ovat Pentti Grunerin museovirastolle vuonna 1992 kartoittamia ja julkaistu Martti Kopsen toimittamassa "Historiallisen ajan puolustusvarustuksia Etelä-Savossa" -julkaisussa (Mikkelin lääninliitto julkaisu 11/1993; kohde n:o 12, Pekurilanjoki 2, s. 36-38). Näiden suojeluarvoon en ota kantaa.

4. Yhteenveto

Ainoa kiinteä muinaisjäännös tielinjan tuntumassa oli siis Kilpolankosken kivistä asuinpaikka (kohde 111). Käydessäni paikalla tiemestari Pekka Hämäläisen kanssa syyskuussa -94, kävi ilmi, että kyseisellä kohdalla ei tielinjan rakentamisen yhteydessä tulisi tekemään maansiirto tms. toimia. Inventoin lähialuetta, pääasiassa suunnitellun tielinjan kohdalla tarkkaan. Likimain suunnitellulta tielinjalta löytyi ajoittamaton hiomakivi (kohde 131). Nähdäkseni löydön perusteella ei kuitenkaan ole mitään syytä muuttaa linjausta tai järjestää kaivauksia.

Kaiken kaikkiaan tielinjainventoinnissa ei todettu muinaisjäännöksiä, jotka nähdäkseni aiheuttaisivat esimerkiksi tielinjan siirtämistä tai kaivauksia. Muinaisjäännösten suojelusta päättää kuitenkin lopullisesti museovirasto.

Turussa 10.12.1994

Timo Sepänmaa

Jakelu:

TVL / Mikkelin tiepiiri, Pekka Hämäläinen
museovirasto / arkeologian osasto, Matti Huurre
Savonlinnan maakuntamuseo

liite I

Kunta: JUVA
Nimi: Kilpolankoski A

Kylä: Pekurila
Inv.nro: 111

Mj.tyyppi: asuinpaikka Luokka: 2
Ajoitus: kivikautinen

Kartta: 3142 12 Koordinaatit: Paikka
X: 6857 06 Y: 3532 37 Z: 90 Z2: 92

Kunto: 4 (1=hyvä, 7=tuhoutunut)

Löydöt tienleikkauksista. Luumoskakuoppa. Hiekkakuoppia, teitä. Hieman ehjää jäljellä.
Tutkija: Sepänmaa, Timo inventointi vv/kk 1994 / 8

Löydöt:
KM 28457: 1 KVARTSI-ISKOKSIA, 4 kpl.
KM 28457: 2 PALANUTTA LUUTA.

Paikka sijaitsee Juvan kirkosta 15.6 km SW, Kilpolanjoen eteläpuolella, Myllypeltoon johtavan tien varressa, 5-tiestä n. 600 m luoteeseen.

Sepänmaa 1994:

Paikka löytyi elokuussa -94.

Heti vanhan umpeenkasvaneen sorakuopan luoteispuolella, tien lounaispuoleisessa n. 2,5 m:n korkuisessa leikkauksessa havaittiin runsaasti palaneita luunsiruja. Paikalla näyttää olevan halkaisijaltaan noin puolitoistametrinen ja syvyydeltään vajaa metrinen runsaasti luuta sisältävän likamaakuopan jäännös. Tästä 2-3 m luoteeseen oli toinen, pienempi luukeskittymä. Edelleen muutama metri luoteeseen havaittiin leikkauksessa muutamia kvartsi-iskoksia.

Tien vastakkaisella puolella havaittiin leikkauksessa yksi kvartsi-iskos, sekä mahdollisen lieden jäännökset (palaneita mukulakiviä n. 1 m:n levyisellä alalla, ei nokea). Liedestä noin 2 m koilliseen, ehjälle alueelle, tehtiin koekuoppa, josta löytyi kvartsi-iskos.

Asuinpaikka on suureksi osaksi tien ja hiekkakuoppien tuhoama. Kuitenkin luualueen ja sorakuopan välissä on noin 2 m leveä ja 10 m pitkä ehjä kaista. Tien koillispuolella ehjää aluetta lienee laajemminkin, ainakin muutamia kymmeniä neliömetrejä. Asuinpaikka sijaitsee n. 90 m:n tasalla olevan törmän päällä, luumoska-alue on arviolta 92 m:n tasolla. Törmä viettää jyrkästi koilliseen kohti Kilpolanjokea. Selvä törmän juuri on noin 85 m:n tasolla.

Paikka on lähellä 5-tien uutta linjaa. Kävin paikalla TVL:n tiemestari Pekka Hämäläisen kanssa lokakuussa -94, ja hänen mukaansa paikka ei ole uhattuna tietä rakennettaessa.

Kunta: JUVA
Nimi: Kilpolankoski B

Kylä: Pekurila
Inv.nro: 131

Mj.tyyppi: hajalöytöpaikka Luokka: 3
Ajoitus: ajoittamaton hist?

Kartta: 3142 12
X: 6856 98 Y: 3532 68 Z: 92 Z2: 96

Hiomakivi suuren maakiven vieressä. Hakkuuaukea. Ei merkkejä kiint. muinaisjäännöksestä. Mäenrinne, moreenia, louhikkoa.

Tutkija: Sepänmaa Timo inventointi 1994

Löydöt: KM (numeroa ei toistaiseksi haettu) Hiomakivi

Paikka sijaitsee Juvan kirkosta 15.4 km SW, Kilpolanjoen eteläpuolella, mäen länsirinteessä.

Sepänmaa 1994:

Lokakuussa -94 tarkastaessa 5-tien uutta suunniteltua linjausta, löytyi kiven kupeesta hiomaliippa. Esine löytyi parimetrinen maakiven vierestä, maanpinnalta. Alue on hakattua, aurattua ja kulotettua moreenimäkeä. Löytöpaikka on mäen länsirinteessä, karttaan merkitystä siirtolohkareesta n. 20 m pohjoiseen.

Aurausten ja kulotuksen vuoksi paikalla oli hyvät tarkastusmahdollisuudet. Mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia merkkejä en paikalla tai lähistöllä havainnut. Alue on moreenia ja paikoin kosteapohjaista, joten ainakaan asuinpaikkojen kannalta lupaavaa maastoa se ei ole.

Paikka sijaitsee suunnitellulla 5-tien linjalla. Löytö ei kuitenkaan nähdäkseni anna aihetta jatkotutkimuksiin paikalla.

Paikasta n. 300 m länteen on kivikautinen asuinpaikka (kohde JUVA 111). Kyseinen hiomaliippa kuitenkin tuskin liittyy tähän asuinpaikkaan, sillä se on malliltaan lähinnä rautakaudesta nykypäiviin käytetyn hiomaliipan mallinen. (Huom: Ehkä kyseessä on metsurin paikalle unohtama esine. Vaikka alue on kivikkoista, on se silti saattanut kelvata kaskimaaksi, joten periaatteessa esinettä on voitu käyttää myös esim. sirpin teroituksessa.)

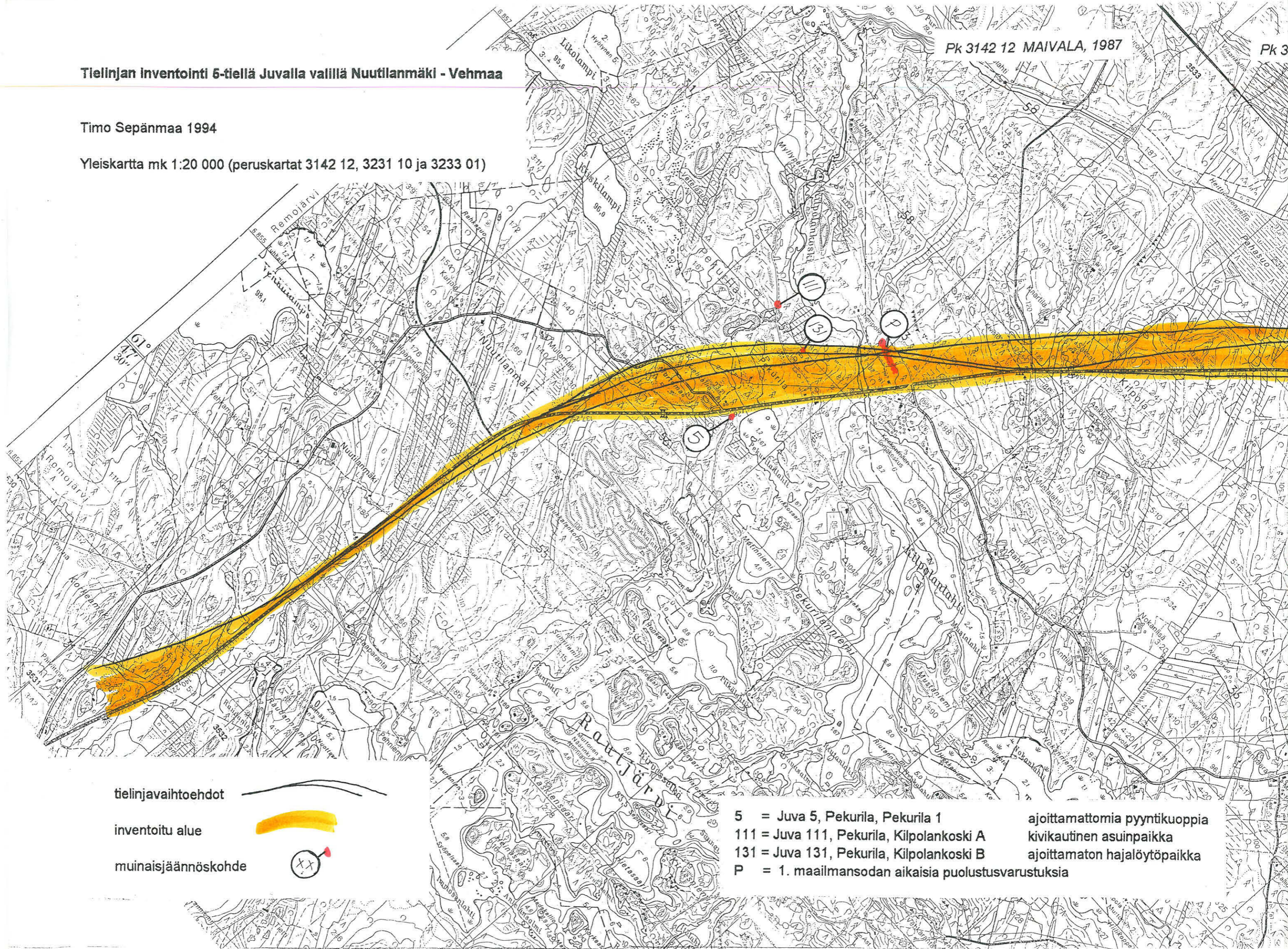
Tielinjan inventointi 6-tiellä Juvalla vailla Nuutilanmäki - Vehmaa

Timo Sepänmaa 1994

Yleiskartta mk 1:20 000 (peruskartat 3142 12, 3231 10 ja 3233 01)

Pk 3142 12 MAIVALA, 1987

Pk 3

tielinjavaihtoehdot

inventoitu alue

muinaisjäännöskohde

5 = Juva 5, Pekurila, Pekurila 1

111 = Juva 111, Pekurila, Kilpolankoski A

131 = Juva 131, Pekurila, Kilpolankoski B

P = 1. maailmansodan aikaisia puolustusvarustuksia

ajottamattomia pyyntikuoppia

kivikautinen asuinpaikka

ajottamaton hajalöytöpaikka

231 10 NAARINKI, 1989

109 = Juva 109, Ollikkala, Repomäki kivikautinen asuinpaikka
128 = Juva 128, Poikola, Myllylahti kivikautinen hajalöytöpaikka